

מראי מקומות - פסחים

עז.

א. שעירי ראשי חדשים איצטריכא ליה

הקשה המהרש"א, מדוע לא למדו שעירי ר"ח ממוספי רגלים, שגם הם באים לכפר. עוד הקשה, כיצד למדו מהפסוק של 'קרא עלי מועד' שדוחה שבת, הלא דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינו. ותיריך, שהיינו יכולים לומר שמה שכתוב 'מועד' לא מדובר על ר"ח, משום שאינו קבוע כל כך, שהרי פעמים שהוא ביום ל' ופעמים שהוא ביום ל"א, ולכך גם אי אפשר ללמוד ממוספי רגלים, לפי שיש לדחות מה למוספי רגלים שכן יש להם זמן קבוע לעולם. אולם כיון שכתוב בפסוק 'קרא עלי מועד', הרי זה גילוי שראש חודש שנקבע ביום ל"א נקרא זמן קבוע ומועד, ושוב אפשר ללמוד ממוספי רגלים.

ב. שאר קרבנות ציבור מניין

כתב המהרש"א שכל מוספי פסח וסוכות אין צריכים פסוק שדוחים שבת, שהרי הם כתובים בפירוש שהקרבנות קרבים שבעת ימים, וודאי יש שבת ביניהם, ונמצא שהפסוק 'במועדיכם' הוא רק לענין מוסף של שבועות, ויה"כ, ור"ח.

ג. סברוה דלכולי עלמא טומאה דחויא

היא בציבור ובעינין ציץ לרצות

במשמר הלוי (פסחים נ"ט, ו) הביא מהעין יצחק (או"ח סי' ט"ו), שמה שאמרו טומאה דחויא בציבור, אף שלענין שבת היא הותרה, זהו משום שכיון שצריך ריצוי ציץ, מוכח שהיא דחויא ולא הותרה. ומהבית הלוי (ח"א סי' ל"ח אות ה) הביא, שהותרה היינו שלעולם צריך את הדחיה, ואי אפשר שיקיים המצוה בלא הדחיה, כמו בקרבן תמיד בשבת, או יבום באשת אח, זהו בגדר הותרה. אבל במקום שאפשר לקיים המצוה גם בלא דחיה, אלא שאירע שצריך לדחות בזה הוא בגדר דחויא ולא הותרה.

ד. ובעיא ציץ לרצות

הקשו התוס', שמשמע שבלא ריצוי הציץ אין הטומאה דחויא, והרי טומאה דגברא דחויא היא בציבור, אף שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף, והניחו בקושיא.

ובקובץ שעורים (אות ק"ס) ביאר, שיש ב' ענינים בהבאת קרבנות בטומאה, פסול וטומאה. ודין הדחיה יכול רק לדחות האיסור, אבל אינו יכול להכשיר קרבן פסול. ולכך כשיש קרבן טמא, לגבי האיסור מועילה הדחיה, והציץ מרצה להכשיר הקרבן. וזהו בטומאת בשר ודם, שאין הפסול מכח האיסור, שאין איסור מיוחד להקריב קרבן טמא, אלא שכיון שהוא פסול, ממילא אסור להקריב קרבן פסול. ולזה כיון שהציץ מרצה להכשיר הקרבן, שוב אין איסור.

אבל בטומאת הגוף, שיש לאו מיוחד לטמא להקריב קרבנות, יש לומר להיפך, שכל הפסול תלוי באיסור, וכיון שהאיסור נדחה על ידי שטומאה דחויא בציבור, ממילא אין כאן פסול, והקרבן כשר גם בלא ריצוי ציץ.

ומה שנקטו התוס' לדבר פשוט שאין ציץ מרצה על טומאת גברא, ברמב"ם (ביאת מקדש פ"ד ה"ז) מבואר לא כן, אלא שמחלק בין יחיד לציבור, עיין שם.

ה. בין שיחנו על מצחו

פירש רש"י, שיהא על מצחו בשעה שאירעה הטומאה בקרבנות. והיד רמ"ה (סנהדרין יב) כתב שאינו נראה, שהרי בשעת הטומאה אין צורך בריצוי, וכתב שמתברר שתלוי בשעת ההקרבה שמרצה על הקרבן שנטמא. ובגבורת ארי (יומא ז) הקשה מנין לרש"י שצריך ריצוי בשעת הטומאה, ומשמעות דבריו שגם לרש"י צריך להיות על מצחו בשעת הקרבה.

וכן כתב בפניני רבנו הגרי"ז (סי' כ"ד) בשם הגרי"ז, שגם רש"י מודה שצריך ריצוי ציץ בשעת הקרבה, אלא שבא להוסיף שגם בשעת טומאה צריך לריצוי ציץ שע"ז חל בדם ובאימורים דין זריקה והקטרה, ואם אין ציץ בשעת טומאה ולא חל אז דין בדם שיוזק ובאימורים שיוקטרו, שוב לא יועיל ריצוי הציץ שבשעת הקרבה.

והובאו שם דברי האבן האזל (ביאת מקדש פ"ה ה"ז) שבריצוי ציץ ישנם ב' דינים, א. לרצות הקרבן שנעשה בטומאה. ב. נשיאת עון הטומאה שאסור להקריב קרבן בטומאה. ולפי זה מבואר, שלגבי פסול הקרבן צריך שיהיה ריצוי ציץ בשעת הטומאה, ולגבי ריצוי עון הקרבן בטומאה צריך שיהיה ריצוי בשעת הקרבה.

ו. שאינו על מצחו ומרצה

הקשה הדבר אברהם (ח"ב סי' כב) שהלא יתכן שמשוח המלחמה לובש הציץ. וכתב לתריך בשם הזכר יצחק שאף שהכהן גדול יכול להתקדש על ידי ריבוי בגדים, אבל משוח מלחמה צריך משיחה דוקא. ונמצא שבבית שני לא היה משוח מלחמה, כיון שלא היה להם שמן המשחה. ויש לבאר שקושיית הגמרא היא מבית שני. והמנחת אברהם (יומא ז) תירץ, שריצוי הציץ הוא רק כשהציץ במצח הכהן גדול, אבל כשהוא בראש המשוח מלחמה אף שהוא יכול ללבוש ציץ, אינו מועיל לענין ריצוי הציץ, שדין זה הוא דוקא ככהן גדול.

ז. ודכולי עלמא אין הציץ מרצה על אכילות

באור שמח (קרבן פסח פ"ד ה"ב ד"ה ורבינו) כתב לחדש, שאף שקיי"ל שאין הציץ מרצה על אכילות, אם לא ידע שנטמא וזרק הדם, מועיל הריצוי גם לגבי האכילות, כיון שבקרבן פסח אם היתה טומאה בציבור היה מותר גם באכילה, הוא הדין לענין יחיד, שאם נטמא וזרק בשוגג, הציץ מרצה גם על האכילות.

ח. אם אין בשר אין דם

במנחת אברהם (זבחים ח"ג עמ' קלח אות ב) כתב לחקור בדעת ר"י שאם אין בשר אין דם ואם אין שיריים אין קומץ, האם הוא דין בזריקה, שבמקום שאין בשר להתיר אין יכול לזרוק את הדם, וכן במנחה, אם אין שיריים אינו יכול להקטיר הקומץ. או שהוא דין בעצם הקרבן, שכשם שאין קרבן בלא דם, כך אין קרבן בלא בשר. וממילא שוב לא יתכן לזרוק. והביא בשם הגרי"ז להוכיח כצד זה, שהחסרון הוא בעיקר הקרבן, ולא רק דין הוא בזריקה והקטרה.

ט. מה דם בזריקה אף בשר בזריקה

בחזון איש (זבחים סי' י"ז סק"ו) כתב לחקור, האם הוא דין רק באיברי עולה, או שהוא דין בכל הקרבנות, ועי"ש מש"כ בזה.